

Bolesnici mi zadadoše prevelikog truda, kojemu podlegoh, jer se napokon razboljeh i ja. Sasvim tim što sam dugo bolovao od upale pluća, nisam mogao da zaboravim svojih dragih siromaha, radi kojih sam više puta znao i gladovati.

O proljeću mi liječnik svjetova šetnje po čistom zraku, ali ni ljekarije ni čisti zrak ni proljetno sunce ne pomože nimalo. Kašalj se ne dadne istjerati, a ja uvijek jednako. Negdje u ljetu napokon bio sam na čistu. Zamolim liječnika, da mi bude iskren, a on mi priopći svu istinu: imam sušicu!

Pak hvala Bogu! Vucario sam se, dok sam mogao, ali kad počese jesenske kiše, moradoh u krevet. Evo već i Božića pred vratima, a sa Božićem približava mi se i smrt, a može ga i preteći.

Onako u samoći svoje sobice gdjejad promišljam: Otac obitelji, kad umire, ima barem tko za njim plače. A meni majka davno preminula, jedna mi sestra također umrla, a druga udata ima svoju obitelj. Ja sam evo u rukama sluškinje, koja me dvori, a na moj grob po svoj prilici ne će nitko doći, da suzom okvasi hladni kamen. — Jedva mi se ova sjetna misao porodila, pogled na Propetoga, koji je također umro za ideale, dozove mi odmah u pamet njegovo obećanje: — *I svaki, koji ostavi kuću ili braću ili sestre ili oca ili mater ili ženu ili sinove ili polja imena mojega radi, primit će sto puta onoliko i dobit će život vječni* (Mat. 19, 20). Zagrljih onda propelo, koje me prati još od ređenja, pak ganuta srca izgovarah riječi, koje izgovorih s biskupom pri obredu tonsure (prvom vanjskom znaku, da se odričem svijeta): *Gospodin je dio moje baštine, Ti si onaj koji ćeš mi vratiti baštinu moju*. Možda tkogod ne će vjerovati, ali mogu mirne duše kazat, da me misao na skorbu smrt napunja tihom srećom. Neka mjesta iz breviara nikad nijesam toliko razumio kao ovih dana.

24. — XII. — 18**.

Badnjak je, a ja umirem. Možda ću sutra uz veselo slavljenje zvonova ležati u ovoj sobi u ljubičastoj misnici. Evo me Isuse! S Bogom svijete, drhtavom ti rukom šaljem posljednji pozdrav.

Bilješka izdavača: S ovim prestaje rukopis, a kako je bilo u navodu rečeno, pokojnik je, kako se nadamo, na Božić pjevao u nebu „*Gloria in excelsis Deo: Slava Bogu na visini!*“

Sensus catholicus: „Katolički osjećaj.“

1. Katolik! Mnogomu je nažalost taj naziv duboka smisla tek prazna riječ, oznaka bez potpunog sadržaja. Biti katolik ne znači samo ispovijedati dogme, što ih uči Crkva katolička, nego znači biti prožet onim duhom, kojim je prožeta Crkva katolička.

Biti katolikom znači primati život od onog životnog počela,

od kog ga prima Crkva katolička i znači u sebi čutjeti bilo onog srca, koje kuca u Crkvi katoličkoj.

Crkva je Krist, koji u svijetu neprestano živi i djeluje. I stoga, kao što smo Isusa Krista dužni ljubiti svim srcem, svom dušom, svom snagom, tako smo dužni ljubiti i Crkvu predajući joj se sa svim mišljenjem, svim teženjem, podlažući joj se u svem svome radu.

2. Možemo li zaista u Crkvi katoličkoj prepoznati Krista onakvog, kakov je bio na zemlji vidljiv?

Sin Božji utjelovljeni nepromjenljiv je u svojem mišljenju, u svojem djelovanju i u svojem životu. A nepromjenljivost je temeljna značajka katoličke Crkve.

„Panta rhei“ — sve se mijenja u svijetu, sve teče neustavivim tijekom padanja i dizanja, počimanja i prestajanja — samo je jedan pol, koji miruje uzdižući se veličanstveno nad tijekom promjena — a to je katolička Crkva.

Lijepo veli sv. Ivan Zlatousti: „Prije nego pomislite na to, da Crkvu promijenite — najprije promijenite sunce, mjesec i zvijezde; prije ćete utrnuti svijetlo sunčano, negoli Crkvu preokrenuti*.“ Nepromjenljivost kozmosa počiva na zakonima, koje je Bog stvorio, i stoga ih ljudska sila ne može dignuti — no nepromjenljivost Crkve ne počiva tek na zakonima od Boga stvorenima, — njezin život je neprestano očitovanje samog života Božjeg. Zato je nepromjenljiva.

3. Pogledajmo samo dublje u život Crkve.

Raznim je ljudima bila povjerena obrana i širenje Crkve. Plašljivom Petru, koleričnom Pavlu, liječniku Luki, govorniku Hrizostomu, filozofu Augustinu, pjesniku Grguru Nazianskomu. Korupcijom su njenim upravljali kadšto ljudi slabići značajem, ljudi pod utjecajem svih mogućih društvenih, političkih, kulturnih struja; njoj su nametali glavare rimski patriciji 9. i 10. vijeka, francuski kraljevi 13. i 14. vijeka. Svi su pape bili djeca svoga vremena, neki i okaljani porocima svoje dobe — a ipak na nju ne pade ništa svjetskog, ništa vremenskog. Djevičanski neokaljana stoji i danas u svojoj biti isto onakva, kakva je bila na dan svoga rođenja — na Duhove.

Bogu se ne može ništa oduzeti ni dodati — a tako ni Crkvi. No Bogu ne može nitko ni pobijediti.

A ako Crkvu nitko i ništa ne može preokrenuti, pobijediti — onda je ona zaista objavljivanje Božje na zemlji.

Tri moći vladaju ovim svijetom: mač, misao i strasti. Sve podliježe ovim moćima, jedina je Crkva, pred kojom su one nemoćne,

Mač, nasilje, progonstvo nije Crkvi otelo ni najsitnijeg bisera od onog blaga, što ga je dobila od svog Utemeljitelja. A bila je uvijek proganjena. Čim je sišla sa Kalvarije u Jeruzalem, odmah se zasja mač nad njenom glavom. I kamogod je pošla, svagdje ju je dočekala oštrica mača: u Rimu, u Germaniji, u Americi, u Kini i

*) Hom. 4. u Izai.

Japanu. Na nju se survao fanatični Islam, krvožedna komuna u Parizu, brutalna Rusija, lukava Italija, razbojnički Mehiko. Pa što su joj naškodila ta nasilja, iznimni zakoni, robljenje posjeda, progonstvo njenih službenika? Što su dobili nasilnici? „Dobili su,“ veli Montalembert, „žalosnu slavu, što ju dobiva onaj, koji tuče svoju ženu ili svoju majku. Tucite me, govori ona, mene ne ćete pobijediti — a sebe ćete poniziti.“

No, još sjajnije se pokazala i pokazuje stalnost Crkve u borbi proti krivoj misli, proti laži. Urota proti njoj počinje u većem stilu sa Julijanom Apostatom i nastavlja se neprestano do Voltaire-a i Nietzschea, uz koje se kupi nepregledna vojska hereziarha. Svi su ti s najvećom zlobom izvračali i napadali svaki članak Vjerovanja, svaku zapovijed, svaki sakrament, svaki i najmanji dio crkvenog ustava. Htjeli su lažju i klevetom rastočiti Crkvu, kao što crv drvo rastače. Pa što je bio uspjeh toga? Oni popadoše u grob — a Crkva stoji i dalje u svom veličanstvenom miru. Ne popustivši u svojoj nauci ni črknjice. Vrlo je zgodno rekao Pascal: „Države se čuvaju od propasti popuštanjem — to je naravno; a Crkva se uzdržala ne popuštajući — a to je božanski.“

No najveća i najstrašnija moć, koja uvijek na Crkvu navaljuje, jesu ljudske strasti. One su znale zahvatiti svećenike i redovnike, penjale su se na biskupske stolice — pa i na samo papinsko prijestolje izljevale su svoj otrov. Sjetimo se stanja Crkve prije Grgura VII.; pa doba humanizma, luteranizma. U samoj Crkvi su bjesnile strasti — ali ona ih nikad nije o d o b r i l a. U doba jednoga Aleksandra VI. sačuvala je neokaljano razliku između zla i dobra. Radije je žrtvovala čitave narode i države, nego da i najmanje propusti strastima ljudskim. Ona je uza sva zla nagnuća ljudi, koji nju sačinjavaju, uvijek visoko dizala zastavu kreposti.

(Nastavit će se).

ZOLA I ČUDO.*

Dne 11. VIII. 1920. umrla je u samostanu „Dobroga Pastira“ u Angers-u Marija *Lebranchu*, koja je ozdravila čudesno g. 1892. u Lurdu. To je ona ista, koju nam *Zola* predstavlja pod imenom *La Grivotte* u svome tendencioznom romanu. To je djelo i na hrvatski prevedeno. *Zola* je htio tim djelom da obori vjeru u lurdsku čudesa. Zanimljivo je, kako je bezvjerac *Zola* znao iskriviti istinu.

Marija *Lebranchu* bila je u bijelom vlaku, što je vozio bolesnike u Lurd; ona je bila u najgorem stupnju sušice. Već osam mjeseci nije mogla iz kreveta. *Zola* ovako opisuje njezino stanje, kad ju je posjetio u vlaku: *La Grivotte* nalazila se u trećem stadiju... Pet godina već obilazila je pariške bolnice, poznavala je najznamenitije liječnike... Oni rekoše, da je jedna strana pluća izgubljena. — „Ja sam istrošena, to je prava muka. Uvijek sam sva u znoju. Kašalj me tuši, pljuvat mi se ne da, uspravno ne mogu da stojim, ne jedem

*) Ovim se popunjuje članak „Zola i istina“ u „Životu“ I., br 2.-3.